

**การพัฒนาศักยภาพการออกแบบและสร้างภาพลักษณ์ผลิตภัณฑ์เพื่อส่งเสริมธุรกิจการท่องเที่ยวเชิง
สร้างสรรค์แก่ผู้ประกอบการชุมชนจังหวัดแม่ฮ่องสอน**

**Developing Design Potential and Creating Product Images to Promote Creative Tourism
Business for Mae Hong Son Province Community Entrepreneurs**

ขจรศักดิ์ นาคปาน

Khajornsak Nakpan

คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

Doctor of Philosophy (Program in Design), Faculty of Decorative Arts, Silpakorn University, Thailand

E-mail: khajornsaknakpan@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0435-7168>

Received 14/02/2023

Revised 17/02/2023

Accepted 19/02/2023

บทคัดย่อ

ธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์กำลังเป็นส่วนสำคัญต่อการต่อยอดการสร้างมูลค่าเพิ่มจากการออกแบบหรือนวัตกรรมทางสุนทรียศาสตร์เพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมเป้าหมายการท่องเที่ยวและสร้างความสอดคล้องต่อนโยบายเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อการเสริมสร้างสังคมให้เกิดความยั่งยืน บทความวิจัยฉบับนี้มีจุดมุ่งหมายสำคัญประการหนึ่งเกิดจากความต้องการพัฒนาศักยภาพการออกแบบและสร้างภาพลักษณ์ผลิตภัณฑ์แม่ฮ่องสอน โดยสำรวจและวิเคราะห์ข้อมูลมรดกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติที่โดดเด่นเพื่อออกแบบต้นแบบผลิตภัณฑ์ภาพลักษณ์ใหม่สินค้าเมืองแม่ฮ่องสอน สามารถขยายโอกาสทางการค้าด้านธุรกิจผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมร่วมสมัยอันเป็นส่วนสำคัญต่อการต่อยอดการสร้างมูลค่าเพิ่มจากการออกแบบและสร้างความสอดคล้องต่อนโยบายเศรษฐกิจสร้างสรรค์อันเป็นการเสริมสร้างสังคมให้เกิดความยั่งยืน รวมทั้งถ่ายทอดความรู้และผลิตต้นแบบผลิตภัณฑ์ภาพลักษณ์ใหม่เพื่อส่งเสริมธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์แก่ผู้ประกอบการในจังหวัดแม่ฮ่องสอน อีกทั้งปลูกฝังทัศนคติการบริโภคผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาที่มาจากฐานข้อมูลความรู้อันเป็นมรดกธรรมชาติและวัฒนธรรมจังหวัด จำนวน 24 วิสาหกิจชุมชน นอกเหนือจากผลลัพธ์ที่ได้คือผลผลิตที่เป็นสินทรัพย์ร่วมสมัยจักปรากฏสาระสำคัญเรื่องการวางรากฐานการพัฒนาการเพิ่มมูลค่าอุตสาหกรรมเป้าหมายด้วยการเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนให้เจริญเติบโตอย่างมีเสถียรภาพผ่านการถ่ายทอดความรู้และผลิตต้นแบบผลิตภัณฑ์ภาพลักษณ์ใหม่ ทั้งนี้ต้นแบบผลิตภัณฑ์จากโครงการวิจัยสะท้อนแนวทางการสนับสนุนแรงงานผู้เป็นประชากรในถิ่นฐานให้มีส่วนร่วมต่อชุมชนและเพิ่มพูนศักยภาพด้านทักษะการออกแบบสร้างสรรค์ให้สูงขึ้นเพื่อเป็นเจ้าของภูมิปัญญาพื้นถิ่นแห่งอนาคตในศตวรรษที่ 21 และเตรียมความพร้อมสู่การยกระดับความสามารถในการแข่งขันหรือขยายโอกาสทางการค้าด้านธุรกิจผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมร่วมสมัย

คำสำคัญ การออกแบบผลิตภัณฑ์; การสร้างภาพลักษณ์; การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์; ผู้ประกอบการชุมชน; แม่ฮ่องสอน

Abstract

The creative tourism business will be an important part of creating added value from design or aesthetic innovation to develop the tourism industry and create consistency with the creative economy policy to foster a sustainable society. One of this research article's main objectives is to develop the potential for designing and creating the image of products in Mae Hong Son by exploring and analyzing the unique cultural and natural heritage. The goal is to design new product prototypes that can expand cultural and creative business opportunities, creating added value and promoting sustainable development in society. Additionally, the research aims to share knowledge and showcase new product designs to support creative tourism businesses in Mae Hong Son province. Apart from this, focusing on developing efficiency in managing local resources is instilling the attitude of consuming wisdom products from the database of its province's natural and cultural heritage, consisting of 24 local enterprises. In addition to the output, a contemporary asset product will be the basis for the development, adding value to the targeted industries by strengthening the community economy to grow steadily. Furthermore, new product designs support local workers to participate in the community and increase their potential in creative design skills to become the owner of the local wisdom of the future in the 21st century and prepare to raise the level of competitiveness. Or expand trade opportunities in the contemporary cultural products business.

Keywords: Product Design; Visual Image; Creative Economy Tourism; Local Entrepreneurship; Mae Hong So

บทนำ

แม่ฮ่องสอนเป็นจังหวัดสำคัญจังหวัดหนึ่งในภาคเหนือของประเทศไทย มีความโดดเด่นหลากหลายลักษณะ โดยเฉพาะสภาพภูมิอากาศหนาวเย็นและภูมิประเทศที่เต็มไปด้วยภูเขาจนถูกขนานนามว่า “เมืองสามหมอก” ปัจจุบันมีประชากรหลากหลายทั้งด้านวัฒนธรรม รากเหง้า และชาติพันธุ์ ซึ่งประกอบด้วยชาวไทยใหญ่ ที่มกอาศัยอยู่บริเวณพื้นราบ ส่วนผู้ที่อาศัยบนภูเขาหรือชาวดอย อาทิ ชาวกะเหรี่ยง ลัวะ มูเซอ ม้ง ฮ่อ ปะโอ และอื่น ๆ นอกจากนี้ จังหวัดแม่ฮ่องสอนยังจำแนกรูปแบบการปกครองเป็นส่วนภูมิภาค โดยแบ่งออกเป็น 7 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน ขุนยวม ปาย แม่สะเรียง แม่ลาน้อย สบเมย และปางมะผ้า

จังหวัดแม่ฮ่องสอนเป็นพื้นที่ที่มีความพิเศษด้านมรดกทางวัฒนธรรม สืบเนื่องมาจากผลการสำรวจข้อมูลทางโบราณคดียุคก่อนประวัติศาสตร์และยุคประวัติศาสตร์ได้ค้นพบร่องรอยการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ในอดีต

[634]

Citation:

ขจรศักดิ์ นาคปาน. (2566). การพัฒนาศักยภาพการออกแบบและสร้างภาพลักษณ์ผลิตภัณฑ์เพื่อส่งเสริมธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์แก่ผู้ประกอบการชุมชนจังหวัดแม่ฮ่องสอน. วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ, 3 (1), 633-648.

Nakpan, K., (2023). Developing Design Potential and Creating Product Images to Promote Creative Tourism Business for Mae Hong Son Province Community Entrepreneurs. Interdisciplinary Academic and Research Journal, 3 (1), 633-648; DOI: <https://doi.org/10.14456/iarj.2023.43>

ตั้งแต่ 32,000 ปี การตั้งรกรากสืบต่อมายาวนานเปิดเผยให้เห็นว่า จังหวัดแม่ฮ่องสอนแสดงออกถึงความเป็นเมืองร่วมสมัย มีว่าจะเป็นเรื่องของการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมกับอาณาจักรล้านนา การริเริ่มธุรกิจค้าไม้สักบุกเบิกเส้นทางการค้าวัวต่าง และเป็นดินแดนที่มีบทบาทสำคัญของประเทศไทยในสมัยสงครามโลกครั้งที่สอง เป็นต้น ความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้นจึงทำให้จังหวัดแสดงเอกลักษณ์แห่งเมืองที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ วัฒนธรรม และศาสนา การเติบโตของอำเภอต่าง ๆ ในจังหวัดแม่ฮ่องสอนจึงปรากฏความสำคัญของพื้นที่ในฐานะเมืองเครือข่ายทางการค้าและการติดต่อกับชุมชนต่าง ๆ ในท้องถิ่น ภูมิภาค และโลก (รัศมี ชูทรงเดช 2549, 2552, 2555, 2559, 2563) อย่างไรก็ตาม ในส่วนของการประเมินรายได้ทางเศรษฐกิจของประชาชนแม่ฮ่องสอนกลับชี้ให้เห็นว่าแม่ฮ่องสอนเป็นจังหวัดที่ยากจนที่สุดแห่งหนึ่งของประเทศไทย แม่ฮ่องสอนจึงได้รับผลกระทบในเชิงนโยบายจากรัฐบาลหลายสมัยในการพัฒนาจังหวัดโดยเฉพาะการพัฒนาการท่องเที่ยวตั้งแต่ พ.ศ. 2530 เป็นต้นมา ธุรกิจการท่องเที่ยว ผู้ประกอบการชุมชน ผลงานการออกแบบ และการสร้างภาพลักษณ์ของผลิตภัณฑ์แม่ฮ่องสอนมีบทบาทอย่างมากในการแก้ปัญหาความยากจนในพื้นที่ สามารถเปลี่ยนภาพจากจังหวัดชายแดนห่างไกลความเจริญสู่พื้นที่ท่องเที่ยวที่รุ่มรวยด้วยทรัพยากรทางธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์และวัฒนธรรมที่หลากหลาย ซึ่งความโดดเด่นทั้งในด้านประวัติศาสตร์และความเฉพาะพิเศษของเส้นทางการเดินทางสามารถตอบสนองกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ครอบคลุมทั้งการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เชิงธรรมชาติ และเชิงสุขภาพ (สำนักงานสถิติจังหวัดแม่ฮ่องสอน, 2561)

ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาทั้งหมด ทำให้ผู้วิจัยเกิดความตระหนักว่า โครงการพัฒนาศักยภาพการออกแบบและสร้างภาพลักษณ์ผลิตภัณฑ์แม่ฮ่องสอนเพื่อส่งเสริมธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จึงเป็นส่วนสำคัญต่อการต่อยอดการสร้างมูลค่าเพิ่มจากการออกแบบหรือนวัตกรรมทางสุนทรียศาสตร์เพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมเป้าหมายการท่องเที่ยวและสร้างความสอดคล้องต่อนโยบายเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อการเสริมสร้างสังคมให้เกิดความยั่งยืน รวมทั้งมุ่งเน้นการพัฒนาประสิทธิภาพในการบริหารจัดการการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นและปลูกฝังทัศนคติการบริโภคผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาที่มาจากฐานข้อมูลความรู้อันเป็นมรดกธรรมชาติและวัฒนธรรมจังหวัด นอกเหนือจากผลลัพธ์ที่ได้คือผลผลิตที่เป็นสินทรัพย์ร่วมสมัยจักปรากฏสาระสำคัญเรื่องการวางรากฐานการพัฒนาการเพิ่มมูลค่าอุตสาหกรรมเป้าหมายด้วยการเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนให้เจริญเติบโตอย่างมีเสถียรภาพ และสนับสนุนแรงงานผู้เป็นประชากรในถิ่นฐานให้มีส่วนร่วมต่อชุมชนและเพิ่มพูนศักยภาพด้านทักษะการออกแบบสร้างสรรค์ให้สูงขึ้นเพื่อเป็นเจ้าของภูมิปัญญาพื้นถิ่นแห่งอนาคตในศตวรรษที่ 21 และเตรียมความพร้อมสู่การยกระดับความสามารถในการแข่งขันหรือขยายโอกาสทางการค้าด้านธุรกิจผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมร่วมสมัย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. สำรวจและวิเคราะห์ข้อมูลมรดกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติที่โดดเด่นเพื่อออกแบบต้นแบบผลิตภัณฑ์ภาพลักษณ์ใหม่สินค้าเมืองแม่ฮ่องสอนเพื่อขยายโอกาสทางการค้าด้านธุรกิจผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมร่วมสมัย
2. ถ่ายทอดความรู้และผลิตต้นแบบผลิตภัณฑ์ภาพลักษณ์ใหม่เพื่อส่งเสริมธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์แก่ผู้ประกอบการในจังหวัดแม่ฮ่องสอน

การทบทวนวรรณกรรม

การทบทวนวรรณกรรมและศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ข้อมูลมรดกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติที่โดดเด่นเพื่อออกแบบต้นแบบผลิตภัณฑ์ภาพลักษณ์ใหม่สินค้าเมืองแม่ฮ่องสอนอันแสดงแนวโน้มการขยายโอกาสทางการค้าด้านธุรกิจผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมร่วมสมัยของจังหวัดแม่ฮ่องสอน สามารถแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เศรษฐกิจสร้างสรรค์ และการพัฒนาที่ยั่งยืน

1. การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นส่วนหนึ่งของโลกาภิวัตน์ที่เกี่ยวข้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวที่ต้องการความแปลกใหม่ แตกต่างไปจากการท่องเที่ยวแบบเดิม ที่สัมพันธ์กับรูปแบบเฉพาะ (Uniqueness) ให้ประสบการณ์กับนักท่องเที่ยว เช่น การตีความเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวมรดกวัฒนธรรม เป็นกระบวนการที่ทำให้เกิดการสื่อสารความหมาย คุณค่า ความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวกับตัวนักท่องเที่ยวในฐานะของเครื่องมือทางการศึกษา เกิดความเพลิดเพลิน และเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับการอนุรักษ์อย่างยั่งยืน (Prideaux and Timothy, 2008)

2. เศรษฐกิจสร้างสรรค์

เศรษฐกิจสร้างสรรค์ถือเป็นการเผยแพร่แนวคิดเกี่ยวกับระบบเศรษฐกิจใหม่ ซึ่งจะเข้ามาแทนที่ระบบเศรษฐกิจที่มุ่งเน้นการผลิต (Manufacturing) และใช้ทรัพยากรอันประกอบด้วยแรงงานและทุนรูปแบบดั้งเดิม ดังนั้น เศรษฐกิจสร้างสรรค์จึงเป็นระบบเศรษฐกิจที่พึ่งพาความคิดสร้างสรรค์ของปัจเจกบุคคลในการสร้างมูลค่าเพิ่มและมีความหมายครอบคลุมทุกกิจกรรมในระบบเศรษฐกิจ ทั้งนี้ กิจกรรมดังกล่าวอาจมีองค์ประกอบเชิงวัฒนธรรมหรือไม่ก็ได้ ซึ่งจะกว้างกว่าการพัฒนาอุตสาหกรรมวัฒนธรรม (Cultural Industry) และอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ (Creative Industries) ที่มุ่งเน้นการผันศิลปะและวัฒนธรรมให้กลายเป็นอุตสาหกรรมที่ผลิตสินค้าและบริการเพื่อส่งออกผ่านเครื่องมือทางสื่อ ส่วนใหญ่ในหลายประเทศได้ใช้เป็นแนวทางดังกล่าวในการส่งออกวัฒนธรรมของประเทศสู่สากล (เรืองเดี๋ยวกั้น, 2008)

3. การพัฒนาที่ยั่งยืน

แนวคิดเกี่ยวกับ “การพัฒนา” (development) เป็นคำที่ถูกสร้างขึ้นมาจากประเทศมหาอำนาจตะวันตกในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สอง หมายถึงการทำให้ประเทศอื่นๆ ให้ทันสมัยอย่างสังคมตะวันตก มี

การจัดจำแนกประเทศเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว กำลังพัฒนา และด้อยพัฒนา เกณฑ์ดังกล่าวเกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในโลกที่สาม หรือประเทศกำลังพัฒนาที่เคยตกอยู่ภายใต้อาณานิคมมาก่อน ประเทศเหล่านี้จำเป็นต้องฟื้นฟูหลังจากที่เป็นอิสระจากเจ้าอาณานิคม มีองค์กรโลกที่ให้เงินช่วยเหลือกับประเทศต่างๆ

จกเห็นได้ว่า การทบทวนวรรณกรรมข้างต้น แบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ แนวคิดด้านการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เศรษฐกิจสร้างสรรค์ และการพัฒนาที่ยั่งยืน สามารถนำมาวิเคราะห์รูปแบบของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนหลังสถานการณ์โควิด 19 ทำให้เกิดทางเลือกใหม่ของการท่องเที่ยว (Alternative Tourism) เนื่องจากการแสดงออกถึงสุนทรียภาพแห่งการดำรงชีวิตล้วนอาศัยการศึกษาความสัมพันธ์ของมนุษย์กับยุคสมัยระหว่างช่วงเวลาในอดีตกับเวลาในปัจจุบัน อันสื่อแสดงให้เห็นถึงคุณค่าของการดำรงชีวิตอยู่ต่อไปในอนาคต เนื่องจากมนุษย์ปฏิเสธความรู้จากบรรพบุรุษมิได้ ขณะเดียวกัน มนุษย์ย่อมต้องใช้ความรู้ที่ฝังอยู่ในตัวบุคคลอันเกิดจากประสบการณ์ การเรียนรู้ พรสวรรค์ หรือสัญชาตญาณของแต่ละบุคคลในการทำ ความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ เพื่อพัฒนาสังคมให้เกิดความก้าวหน้า และเสริมสร้างให้เกิดเป็นความรู้ชุดแข็งแรงอันนำไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองสืบไป

แนวทางการพัฒนาศักยภาพการออกแบบและสร้างภาพลักษณ์ผลิตภัณฑ์จากมรดกวัฒนธรรมและ ธรรมชาติเชิงสร้างสรรค์ของจังหวัดแม่ฮ่องสอนเพื่อการเจริญเติบโตของสังคมร่วมสมัยที่ยั่งยืน เป็นผลงานวิจัย ที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับปัจจุบันและตอบโจทย์การเปลี่ยนแปลงของโลก อย่างรวดเร็ว ถือเป็นส่วนสำคัญของการส่งเสริมธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์แก่ผู้ประกอบการชุมชน จังหวัดแม่ฮ่องสอน ด้วยเหตุที่ว่า การออกแบบมรดกวัฒนธรรมและธรรมชาติเชิงสร้างสรรค์ครั้งนี้มุ่งเน้นการ เชื่อมโยงผู้คนภายนอกและภายในท้องถิ่นด้วยแก่นสุนทรียะซึ่งส่วนสำคัญในการเสริมสร้างเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ครั้งนี้คือการนำศาสตร์แห่งการออกแบบอันตั้งอยู่บนพื้นฐานความรู้มาใช้เป็นเครื่องมือในการบูรณาการข้อมูล ด้านวิจัยสู่กระบวนการสร้างสรรค์อย่างผสมกลมกลืน เนื่องจากการออกแบบคือการสร้างเอกลักษณ์ความ แตกต่างให้กับผลิตภัณฑ์ ส่งผลให้ผู้บริโภครับรู้ถึงเนื้อหาสาระที่ได้จากการสัมผัสใช้สอย ดังนั้น การผลิตองค์ ความรู้หรือนวัตกรรมด้านการออกแบบใหม่ ๆ กอปรกับความหลากหลายและแตกต่างอันเป็นพื้นฐานของ จังหวัดแม่ฮ่องสอนที่มีลักษณะเฉพาะ จึงเป็นประเด็นที่อธิบายและเลือกใช้ได้โดยนำมาพัฒนาเพื่อเพิ่มศักยภาพ ของผู้คนในชุมชนและเพิ่มพูนรายได้ให้แก่ผู้คนในชุมชน สามารถเลี้ยงตนเองจากมรดกวัฒนธรรม ตลอดจน ธรรมชาติ ด้วยวิธีการเพิ่มมูลค่าและคุณค่าของผลิตภัณฑ์รูปแบบต่าง ๆ อันมีที่มาจากทรัพยากรในท้องถิ่นของ ตนเอง นอกเหนือจากการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่มีประโยชน์ใช้สอยทางกายและจิตใจ ยังถือเป็นการสะท้อนจิต วิญญาณแห่งรากเหง้าของชุมชน ประสานความกลมกลืนระหว่างมนุษย์กับปัญญาแห่งถิ่นฐาน

ระเบียบวิธีการวิจัย

1. การเรียบเรียงข้อมูลทางตรง

การออกแบบมรดกวัฒนธรรมและธรรมชาติเชิงสร้างสรรค์ของจังหวัดแม่ฮ่องสอนครั้งนี้ ได้คัดเลือกพื้นที่เพื่อศึกษารอบคลุม 4 อำเภอ ประกอบด้วย อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน อำเภอปางมะผ้า อำเภอขุนยวม และอำเภอแม่สะเรียง ซึ่งพื้นที่ดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารงานเชิงยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดเป็นรูปแบบการบริหารงานระดับพื้นที่แบบบูรณาการในรูปของการรวมกลุ่มของจังหวัดที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงในด้านต่างๆ ทั้งในเชิงภูมิศาสตร์ ด้วยเราทราบกันดีอยู่แล้วว่า จังหวัดแม่ฮ่องสอนนั้นประกอบด้วยอำเภอทั้ง 7 ตามที่อธิบยไว้ข้างต้น หากพื้นที่ทั้งสี่อำเภอมีความโดดเด่นด้านปัจจัยทางภูมิศาสตร์และภูมิสังคมอันแสดงศักยภาพการพัฒนาหรือการใช้ทรัพยากรร่วมกัน สามารถนำมาสร้างสรรค์ให้เกิดเป็นประเด็นการท่องเที่ยวพหุวัฒนธรรมใหม่แห่งยุคหลังโรคระบาด เสริมสร้างมิติการท่องเที่ยวมูลค่าสูงที่มุ่งเน้นการฟื้นฟูจิตใจ การใช้สติปัญญาการสัมผัสและรับรสวิถีการท่องเที่ยวด้วยความรู้ สิ่งที่สำคัญยิ่ง คือ การสนับสนุนการจัดกิจกรรมที่มีสาระสำคัญของการวิจัยสร้างสรรค์อันร้อยเรียงเนื้อหาตามมรดกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติเข้าด้วยกันอย่างสละสลวยเพื่อแสดงออกถึงการท่องเที่ยวมูลค่าสูงอันสะท้อนคุณค่าทางสุนทรีย์แห่งภูมิแผ่นดิน กอปรกับอำเภอทั้งสี่ยังมีความแตกต่างในความเหมือนกันคือประชากรที่ประกอบด้วยกลุ่มชาติพันธุ์ ม้ง ลีซู ลาหู่ ลัวะ จีนยูนนาน กะเหรี่ยง ปะโอ กะแะ และไทใหญ่ จึงเห็นได้ว่า พื้นที่สี่อำเภอเป็นสถานที่ที่มีความครบถ้วนทั้งในส่วนของมรดกทางวัฒนธรรมอันเป็นดินแดนก่อนประวัติศาสตร์

2. การปฏิบัติต่อข้อมูลทางตรง

การเก็บข้อมูลทางตรงหรือหลักฐานเชิงประจักษ์มาจากการศึกษาพื้นที่ที่คัดสรร 4 อำเภอเพื่อรวบรวมข้อมูลพื้นฐานที่หลากหลายด้านทั้งด้านวัฒนธรรม ธรรมชาติ สถานที่ และกลุ่มชาติพันธุ์ เพื่อประเมินศักยภาพของมรดกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติในจังหวัดแม่ฮ่องสอน สามารถแสดงสาระสำคัญของอำเภอแต่ละอำเภอได้ ดังต่อไปนี้

2.1 อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน

สภาพสังคมในอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอนแสดงออกอย่างชัดเจนถึงการเป็นสังคมพุทธศาสนาด้วยวิถีชีวิตของประชากรของอำเภอเมือง ฯ ส่วนใหญ่เกินกว่าร้อยละ 50 หรือประมาณ 63,458 คน (คณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการจังหวัดแม่ฮ่องสอน, 2564) มีเชื้อสายไทใหญ่หรือชาวไตนับถือศาสนาพุทธ จึงยึดโยง สืบทอด และรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมเอาไว้อย่างเหนียวแน่น สังเกตได้จากพุทธสถาน ได้แก่ วัดวาอาราม อาทิ พระธาตุดอยกองมู วัดจองคำ วัดจองกลาง ฯลฯ สินค้าสังฆภัณฑ์ ตลอดจนจานู๋งทอมือเพื่อการใช้ในวาระพิเศษทางศาสนา เป็นต้น

ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม คิดเป็นร้อยละ 75 ของประชากรทั้งหมด ส่วนมากจะทำการเกษตรเพื่อเลี้ยงชีพ พืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ได้แก่ ข้าว ได้แก่ ข้าวนาปีและข้าวไร่ ถั่วเหลือง กระเทียม งา

กะหล่ำปลี พืชเครื่องต้มได้แก่ขาและกาแฟ ไมยต้นและพืชที่มีศักยภาพและตลาดมีความต้องการสูง เช่น ไม้กล้วยไม้ โอวาคาโด เป็นต้น ปัจจุบันประชากรบางส่วนประกอบอาชีพบริการ ได้แก่การท่องเที่ยว การโรงแรม เกสต์เฮาส์ และกิจกรรมที่ต่อเนื่อง เป็นต้น

2.2 อำเภอบางมะผ้า

อำเภอบางมะผ้ามีความชัดเจนด้านมรดกทางวัฒนธรรม สืบเนื่องจากการค้นพบหลักฐานทางโบราณคดีอันสำคัญมากและสามารถอธิบายถึงการอยู่อาศัยของผู้คนในยุคก่อนประวัติศาสตร์ ณ เพิงผาถ้ำลอด ซึ่งร่องรอยที่ปรากฏในสถานที่ดังกล่าวเปิดเผยให้เห็นถึงการดำรงชีวิตของกลุ่มคนสมัยก่อนประวัติศาสตร์ ยุคไพลสโตซีนตอนปลาย (Late Pleistocene) นับเป็นยุคสมัยที่เก่าที่สุดในภาคเหนือของประเทศไทย มีอายุเก่าแก่กว่า 32,000 ปี นอกจากนี้ยังปรากฏหลักฐานที่สะท้อนถึงวัฒนธรรมอันโดดเด่นของกลุ่มชนบนพื้นที่สูง คือ วัฒนธรรมโลงไม้ หรือที่ชาวบ้านในปัจจุบันเรียกว่า “โลงผีแมน” มีอายุราว 2,600 - 1,100 ปี โดยแหล่งโบราณคดีดังกล่าวเปิดเผยให้เห็นถึงพิธีกรรม ซึ่งประกอบด้วยโลงไม้ขนาดใหญ่ หัวโลงแกะสลักเป็นรูปทรงต่าง ๆ รวมทั้งพบวัตถุสำคัญที่ฝังร่วมกับศพเพื่ออุทิศแด่ผู้ที่ล่วงลับ (รัศมี ชูทรงเดช, 2562)

ประชากรส่วนใหญ่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ ได้แก่ มูเซอ ไทยใหญ่ ลีซู ปกาเกอญอ ม้ง ลัวะ ตามประวัติการตั้งถิ่นฐานในช่วงสองอายุคนระบุว่าบางมะผ้าเป็นเส้นทางตั้งรกรากผู้อพยพจากประเทศพม่า มีลักษณะบ้านเรือนที่ตั้งอยู่เป็นหย่อม ๆ และแทบจะตัดขาดจากโลกภายนอกโดยสิ้นเชิง ภายหลังมีการขยายชุมชนเพิ่มขึ้นจึงจัดตั้งเป็นอำเภอเพื่แยกการปกครองจากอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอนในปี พ.ศ. 2539

2.3 อำเภอยุวม

ประชากรในอำเภอยุวมแต่เดิมนั้นเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ชาวกะเหรี่ยงและลัวะ ต่อมามีการอพยพของชาวไทยใหญ่ซึ่งเดินทางเข้ามาจากพม่าโดยข้ามมาทางแม่น้ำสาละวิน ด้วยเหตุที่อำเภอยุวมมีอาณาเขตด้านทิศตะวันตกติดกับประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา นอกจากนี้การโยกย้ายถิ่นฐานของกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ ปัจจุบันจำนวนประชากรรวม 24,000 ราย จึงประกอบด้วยกลุ่มชาติพันธุ์ 4 กลุ่ม ได้แก่ กะเหรี่ยง ลัวะ ไทยใหญ่ และม้ง

จากภูมิศาสตร์ที่ได้กล่าวถึงพรมแดนด้านทิศตะวันตก ทำให้เกิดเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์สมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 อันสร้างความน่าจดจำและรำลึกถึงความสัมพันธ์ระหว่างทหารชาวญี่ปุ่นและกลุ่มชาวบ้านผู้ใจดี สืบเนื่องมาจากเมื่อครั้งปี พ.ศ. 2484 ทหารญี่ปุ่นยกพลขึ้นบก ณ บริเวณพื้นที่ชายฝั่งอ่าวไทยและขอใช้ประเทศสยามเป็นทางผ่านเดินทัพสู่ประเทศพม่าโดยใช้ช่องทางบ้านห้วยต้นนุ่น อำเภอยุวมเพื่อต่อเข้าไปในประเทศอินเดีย จากการเคลื่อนทัพของกองทัพญี่ปุ่นผ่านไปยังพม่าและถอยทัพกลับมาพักจึงปรากฏหลักฐานสำคัญตามสถานที่สำคัญในอำเภอยุวม ได้แก่ วัดต่อแพและวัดม่วยต่อ เป็นที่ตั้งของกองกำลังทหารญี่ปุ่นและถูกใช้เป็นสถานพยาบาล รวมทั้งถูกใช้เป็นที่พักพิงทหารผู้เสียชีวิต

ประชากรส่วนใหญ่ในอำเภอขุนยวมประมาณร้อยละ 80.6 ของประชากรทั้งหมด มีอาชีพเกษตรกรรม ส่วนอาชีพอื่น ๆ มีเพียงเล็กน้อย เช่น ค้าขาย รับจ้าง เป็นต้น พืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ได้แก่ ข้าว ข้าวโพด ถั่วเหลือง งามขาว กะหล่ำปลี มะเขือเทศ กระเทียม และหอมแดง

2.4 อำเภอแม่สะเรียง

เมืองแม่สะเรียงมีชื่อในประวัติศาสตร์ว่า เมืองยวมใต้ หรือเมืองยวม ชาวเมียนมาเรียกชื่อเมืองแห่งนี้ว่า ‘เมงลองยี’ แปลว่าเมืองแห่งแร่หินใหญ่ จากพงศาวดารโยนก (พ.ศ. 1900) และเป็นเมืองหน้าด่านที่มีความสำคัญต่อประวัติศาสตร์ของอาณาจักรล้านนา คอยต้านทัพของเมียนมาที่จะยกทัพมาตีหัวเมืองฝ่ายเหนือ ในสมัยของพระเจ้าสามฝั่งแกน กษัตริย์ลำดับที่ 10 แห่งราชวงศ์มังราย (พ.ศ. 1944 – 1985) ต่อมาในปี พ.ศ. 2443 ทางราชการได้ยกฐานะขึ้นเป็นอำเภอเรียกชื่อว่า อำเภอเมืองยวม จนกระทั่งปี พ.ศ. 2467 ทางราชการได้พิจารณาเห็นว่าชื่ออำเภอเมืองยวมนั้นไปพ้องกับอำเภอขุนยวมซึ่งอยู่ในจังหวัดเดียวกัน จึงได้เปลี่ยนชื่อเป็นอำเภอแม่สะเรียง ตามชื่อของลำน้ำแม่สะเรียงที่ไหลผ่านอำเภออีกสายหนึ่งแทน อำเภอแม่สะเรียงในอดีตยังคงเป็นอำเภอที่มีพื้นที่มากที่สุดในประเทศไทย (ปัจจุบันอำเภอที่มีพื้นที่มากที่สุดในประเทศไทยคือ อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก)

ประชากรดั้งเดิมในอำเภอแม่สะเรียงประกอบด้วยกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงและลัวะ ปัจจุบันอำเภอแม่สะเรียงถือเป็นอำเภอที่มีประชากรจำนวนมากที่สุดในจังหวัดแม่ฮ่องสอน มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 55,463 คน (คณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการจังหวัดแม่ฮ่องสอน, 2564) ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เนื่องจากอำเภอแม่สะเรียงถือเป็นอำเภอมีแม่น้ำไหลผ่านจำนวน 3 สาย ได้แก่ แม่น้ำยวม แม่น้ำแม่สะเรียง และแม่น้ำสาละวิน (แม่น้ำคง) นับเป็นอำเภอที่มีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์เป็นอันมาก

3. การวิเคราะห์เนื้อหาข้อมูลพื้นฐาน

การสำรวจและศึกษาพื้นที่ที่คัดสรร 4 อำเภอเพื่อรวบรวมข้อมูลพื้นฐานที่เหมือนหรือคล้ายคลึง และแตกต่างกันทั้งด้านวัฒนธรรม ธรรมชาติ สถานที่ และกลุ่มชาติพันธุ์ เพื่อประเมินศักยภาพของมรดกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติในจังหวัดแม่ฮ่องสอน

จากการวิเคราะห์เนื้อหาข้อมูลดังกล่าว จักเห็นได้ว่า สำคัญและคุณลักษณะเด่นของแต่ละอำเภอสามารถนำมาสังเคราะห์ทัศนธาตุมุ่งเน้นเรื่อง “สี” เนื่องจากทัศนธาตุสีมีผลต่อการสร้างความหมาย อารมณ์ และความรู้สึกของผู้รับรู้ ในทางศิลปะสีให้ความหมายที่สำคัญกว่าการมองเห็น สี จึงหมายถึง ลักษณะกระทบต่อสายตาและมีผลตามหลักจิตวิทยา ด้วยคุณสมบัติของสีมีอำนาจในการสร้างค่าน้ำหนักความเข้มข้นของแสงที่เอื้อให้เกิดอารมณ์และความรู้สึก การที่ได้เห็นสีจากสายตา สายตาจะส่งความรู้สึกไปยังสมองทำให้เกิดความรู้สึกต่าง ๆ ทั้งในด้านรูปธรรมและนามธรรมตามอิทธิพลทางจิตวิทยา

การสังเคราะห์ทัศนธาตุ “สี” สามารถแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มสีหลัก และกลุ่มสีรอง ซึ่งทั้งสองกลุ่มสีจะได้จากคุณลักษณะเด่นของ 3 สำคัญ คือ ศาสนาและความเชื่อ ความหลากหลายทางกลุ่มชาติ

พันธุ์ และทรัพยากรธรรมชาติ โดยการสังเคราะห์สีที่เกิดจากวิธีการสำรวจและรวบรวมข้อมูลด้านรูปธรรม อาทิ ศาสนสถาน สถาปัตยกรรม วัตถุสักการะ หรือวัตถุประดับตกแต่งเพื่อวัตถุประสงค์ทางการบูชา เครื่องแต่งกาย ประจำชนเผ่า วัสดุสิ่งทอท้องถิ่น รวมถึงสถานที่ พืช พันธุ์ไม้ หรือทรัพยากรสิ่งแวดล้อม ดังรายละเอียดของ ภาพรวมกลุ่มสี ดังจะแสดงรายละเอียดต่อไป

3.1 ค่าสีกลุ่มหลัก

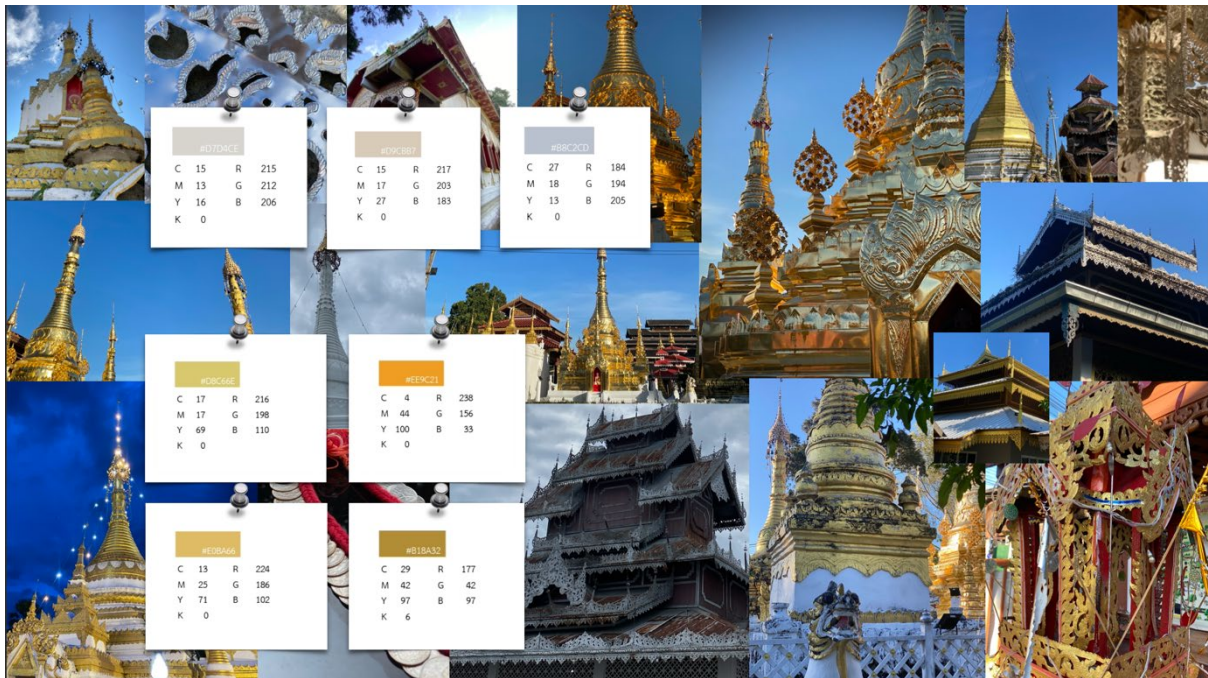
มีรายละเอียดระบบตามระบบของการวัดค่าสี CMYK ดังนี้ สีที่ 1 คือ สีไม้สัก 1, สีที่ 2 คือ คู่สีโลหะ เงินและทองคำ, สีที่ 3 คือ สีจากพืชไผ่กัญชง

3.2 ค่ากลุ่มสีรอง

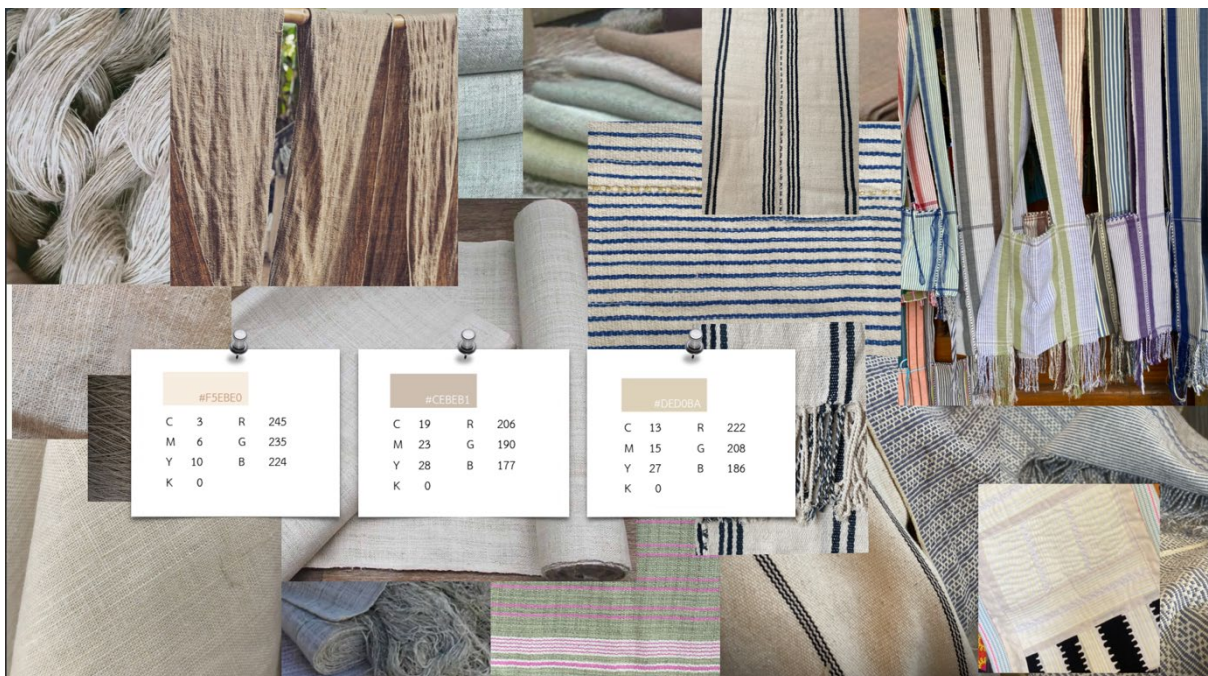
มีรายละเอียดระบบตามระบบของการวัดค่าสี CMYK ดังนี้ สีที่ 4 คือ คู่สีครามและคราม สีคราม และสี ที่ 5 คือ คู่สีชมพูและเขียว สีชมพู

ภาพที่ 1 ประมวลภาพชุดสีที่ 1 พร้อมตัวเลขแพนโทน (Pantone) คือ สีไม้สัก 1) C46 M54 Y64 K23, 2) C44 M70 Y71 K47, 3) C37 M69 Y74 K59

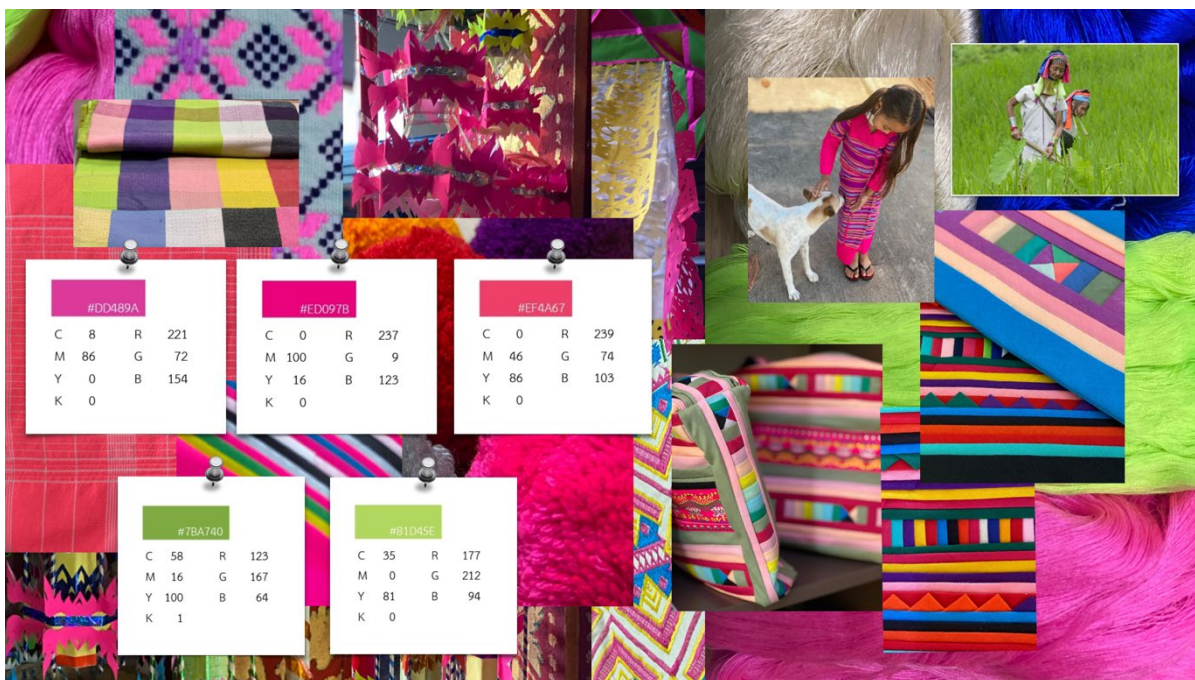
ภาพที่ 2 ประมวลภาพชุดสีที่ 2 พร้อมตัวเลขแพนโทน (Pantone) คือ คู่สีโลหะเงินและทองคำ สีโลหะเงิน 1) C15 M13 Y16 K0, 2) C15 M17 Y21 K0, 3) C27 M18 Y13 K0 และสีโลหะทองคำ 1) C17 M17 Y69 K0, 2) C4 M44 Y100 K0

ภาพที่ 3 ประมวลภาพชุดสีที่ 3 พร้อมตัวเลขแพนโทน (Pantone) คือ สีไยกัญชง 1) C3 M6 Y10 K0, 2) C19 M23 Y18 K0, 3) C13 M15 Y27 K0

ภาพที่ 4 ประมวลภาพชุดสีที่ 4 พร้อมตัวเลขแพนโทน (Pantone) คือ คู่สีครามและครึ่ง สีคราม 1) C98 M95 Y0 K0, 2) C96 M27 Y23 K7 และสีครึ่ง 1) C11 M100 Y90 K3, 2) C24 M100 Y100 K24, 3) C22 M100 Y63 K11

ภาพที่ 5 ประมวลภาพชุดสีที่ 5 พร้อมตัวเลขแพนโทน (Pantone) คือ คู่สีชมพูและเขียว สีชมพู 1) C8 M86 Y0 K0, 2) C0 M100 Y16 K0, 3) C0 M46 Y86 K0 สีเขียว 1) C58 M18 Y100 K1, 2) C35 M0 Y81 K0

ผลการวิจัย

การสำรวจและวิเคราะห์ข้อมูลมรดกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติที่โดดเด่นอาศัยหลักการของทฤษฎีทางองค์ประกอบศิลป์ ประกอบด้วยธาตุทางศิลป์ และลักษณะของทัศนธาตุที่มีความหลากหลาย มุ่งเน้นเรื่องสีและลวดลาย มาเป็นข้อมูลสำคัญสำหรับการออกแบบและผลิตต้นแบบผลิตภัณฑ์ภาพลักษณ์ใหม่ของจังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยการออกแบบลวดลายของผลิตภัณฑ์มาจากการคัดเลือกชุดสีที่ได้รับการวิเคราะห์โดยลวดลายที่นำมาใช้สำหรับการสร้างสรรค์สามารถจัดกลุ่มลวดลายได้ 3 จำพวก ได้แก่ กลุ่มอักษรของภาษาไทย กลุ่มลายริ้วแถบสีชาติพันธุ์ และกลุ่มพืชพรรณไม้เมืองสามหมอก ซึ่งลวดลายของทั้งสามกลุ่มมาจากการวิจัยคุณลักษณะเด่นสี่อำเภอ ดังที่กล่าวไปแล้วข้างต้น คือ ศาสนาและความเชื่อ ความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ และทรัพยากรธรรมชาติ ลวดลายทั้งสามจำพวกนี้จะถูกนำมาออกแบบสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์จากมรดกธรรมชาติและวัฒนธรรมของจังหวัดแม่ฮ่องสอนโดยอาศัยหลักการทางองค์ประกอบศิลป์ คือ ความขัดแย้งและความสมดุล หลักการสำคัญดังกล่าวมีส่วนเสริมสร้างให้ลวดลายที่แตกต่างกันนั้นนำไปสู่เอกภาพทางความงาม

กลวิธีการออกแบบลวดลายสำหรับผลิตภัณฑ์จากมรดกธรรมชาติและวัฒนธรรมของจังหวัดแม่ฮ่องสอนจากหลักความขัดแย้งและสมดุล มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ความขัดแย้ง (Contrast)

ความขัดแย้งในทางศิลปะหมายถึงความไม่ประสานสัมพันธ์กัน หรือสิ่งที่ตรงข้ามกันและมีความแตกต่างกัน การนำหลักการการสร้างความขัดแย้งมาใช้ในงานศิลปะจะช่วยทำให้ผลงานไม่เกิดความเรียบนิ่งน่าเบื่อ สามารถสร้างความตื่นเต้นและความน่าติดตาม ความขัดแย้งนั้นตรงข้ามกับความกลมกลืน (Harmony) ในฐานะศิลปินหรือนักออกแบบ เราสามารถสร้างสรรค์ความขัดแย้งในรูปลักษณะที่หลากหลาย ได้แก่ ความขัดแย้งกันของรูปร่างรูปทรง ขนาด ทิศทาง และสี

2. ความสมดุล (Balance)

ความสมดุล หมายถึง องค์ประกอบที่แสดงออกถึงน้ำหนักที่เท่ากัน ไม่เอียงหรือเอนไปทิศทางใดทิศทางหนึ่ง ความหมายของความสมดุลทางศิลปะยังหมายถึงความถึงผลงานที่ปรากฏลักษณะของความประสานกลมกลืน เช่น ทัศนธาตุที่มีความหลากหลาย จึงกล่าวได้ว่า การจัดวางองค์ประกอบของผลงานทัศนศิลป์นั้นจะต้องคำนึงถึงจุดศูนย์ถ่วงน้ำหนัก การทรงตัวของสรรพสิ่งอันสื่อแสดงถึงการมีน้ำหนักที่เฉลี่ยเท่ากันทุกด้าน หากผลงานศิลปะใด ๆ เปิดเผยให้เห็นถึงความอัดอัดมากเกินไปอันมีสาเหตุมาจากความหนักหรือแน่นของทัศนธาตุ หรือ เบบางเกินไปจนทำให้ผลงานนั้นไม่สมดุล ถือเป็นความบกพร่องทางความงาม จึงเห็นได้ว่า การออกแบบลวดลายเพื่อผลิตภัณฑ์จากมรดกธรรมชาติและวัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอนครั้งนี้ที่ใช้หลักความสมดุล มี 2 ลักษณะ ได้แก่ ความสมดุลแบบสมมาตร และความสมดุลแบบอสมมาตร สังเกตได้จาก ภาพผลงานต้นแบบผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมแสดงวิธีการผสมผสานหลักการออกแบบและทัศนธาตุสี ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 6 (ซ้าย) และ 7 (ขวา) ต้นแบบผลิตภัณฑ์วัฒนธรรม ประเภเสื้อผ้าและเครื่องแต่งตัว

ภาพที่ 8 (ซ้าย) และ 9 (ขวา) ต้นแบบผลิตภัณฑ์วัฒนธรรม ประเภเสื้อผ้าและเครื่องแต่งตัว

[645]

Citation:

ขจรศักดิ์ นาคปาน. (2566). การพัฒนาศักยภาพการออกแบบและสร้างภาพลักษณ์ผลิตภัณฑ์เพื่อส่งเสริมธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์แก่ผู้ประกอบการชุมชนจังหวัด
แม่ฮ่องสอน. วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ, 3 (1), 633-648.

Nakpan, K., (2023). Developing Design Potential and Creating Product Images to Promote Creative Tourism Business for Mae Hong Son Province
Community Entrepreneurs. Interdisciplinary Academic and Research Journal, 3 (1), 633-648; DOI: <https://doi.org/10.14456/iarj.2023.43>

ภาพที่ 10 ต้นแบบผลิตภัณฑ์วัฒนธรรม ประเภทเครื่องประดับผ้าพันคอ

อภิปรายผล

ภาพแสดงต้นแบบผลิตภัณฑ์จากมรดกด้านธรรมชาติและวัฒนธรรมของจังหวัดแม่ฮ่องสอนที่ออกแบบโดยผู้วิจัยเกิดจากการถ่ายทอดความรู้และผลิตต้นแบบผลิตภัณฑ์ภาพลักษณ์ใหม่เพื่อส่งเสริมธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์แก่ผู้ประกอบการในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ส่งผลให้ผู้ประกอบการสามารถประยุกต์ใช้ความรู้จากการอบรมและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรที่ตนเองมีให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทั้งยังเกิดรูปแบบใหม่ ๆ โดยวิธีการ “ผสมผสานผ้าทอของชุมชนร่วมกับลวดลายจากการออกแบบใหม่ที่พิมพ์ด้วยเทคนิคดิจิทัลเพื่อนำพาสู่รูปแบบที่ร่วมสมัย” จึงทำให้มีผลงานรวมทั้งสิ้นจำนวน 24 ชิ้น โดยแบ่งออกเป็น 2 หมวด ได้แก่ แบ่งออกเป็น 2 หมวด ได้แก่ หมวดเครื่องแต่งกาย จำนวน 13 ชิ้น และหมวดเครื่องแต่งตัว จำนวน 11 ชิ้น กอปรกับ ความสมบูรณ์ทางความงามของผลิตภัณฑ์จากมรดกด้านธรรมชาติและวัฒนธรรมได้รับการสร้างสรรค์จากหลักการของทฤษฎีทางองค์ประกอบศิลป์ ได้แก่ ความขัดแย้งและความสมดุล มีกลวิธีการขับเคลื่อนความงามด้วยธาตุทางศิลป์และลักษณะของทัศนธาตุที่มีความหลากหลาย อาทิ การออกแบบลวดลาย 3 จำพวก ได้แก่ กลุ่มอักษรของภาษาไทย กลุ่มลายริ้วแถบสีชาติพันธุ์ และกลุ่มพืชพรรณไม้เมืองสามหมอก รวมถึงสีจำนวน 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มสีหลัก และกลุ่มสีรอง ซึ่งลวดลายและสีได้มาจากการสำรวจ รวบรวม วิจัย และประมวลข้อมูลด้านรูปธรรมเพื่อสังเคราะห์สาระสำคัญ คือ ศาสนาและความเชื่อ

[646]

Citation:

ขจรศักดิ์ นาคปาน. (2566). การพัฒนาศักยภาพการออกแบบและสร้างภาพลักษณ์ผลิตภัณฑ์เพื่อส่งเสริมธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์แก่ผู้ประกอบการชุมชนจังหวัดแม่ฮ่องสอน. วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ, 3 (1), 633-648.

Nakpan, K., (2023). Developing Design Potential and Creating Product Images to Promote Creative Tourism Business for Mae Hong Son Province Community Entrepreneurs. Interdisciplinary Academic and Research Journal, 3 (1), 633-648; DOI: <https://doi.org/10.14456/iarj.2023.43>

ความหลากหลายทางกลุ่มชาติพันธุ์ และทรัพยากรธรรมชาติ อันเป็นคุณลักษณะเด่นของอำเภอทั้งสี่ ซึ่งความหลากหลายที่ปรากฏจากทัศนธาตุจำนวนมากเหล่านั้นจึงต้องถูกจัดการและควบคุมด้วยหลักการทางองค์ประกอบศิลป์ตัวสุดท้าย คือ ความเป็นเอกภาพและการซ้ำ

ข้อแนะนำ

การอภิปรายข้างต้นถือเป็นผลสำเร็จผลงานวิจัย เรื่อง “การพัฒนาศักยภาพการออกแบบและสร้างภาพลักษณ์ผลิตภัณฑ์เพื่อส่งเสริมธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์แก่ผู้ประกอบการชุมชนจังหวัดแม่ฮ่องสอน” หากผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่เป็นรูปธรรมอันสามารถผลักดันให้ ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนเร่งค้นหารูปแบบพัฒนาเพื่อเพิ่มศักยภาพของผู้คนในชุมชนในฐานะแรงงานฝีมือและเพิ่มพูนรายได้ให้แก่ผู้คนในชุมชนอันเป็นหนึ่งในหัวใจสำคัญเพื่อการสนับสนุนความยั่งยืนมากยิ่งขึ้น ได้แก่ การออกแบบผลิตภัณฑ์ที่มีประโยชน์ใช้สอยทางกายและจิตใจเพื่อตอบสนองวิถีแฟชั่นแห่งยุคหลังปกติใหม่เพื่อการท่องเที่ยวมูลค่าสูง วงจรการออกแบบหมุนเวียนที่ยึดถือการสะท้อนจิตวิญญาณแห่งรากเหง้าของชุมชน และผลิตขึ้นจากทรัพยากรในท้องถิ่นของตนเอง การวางแผนการตลาดของผู้นำธุรกิจแฟชั่นชุมชนที่จักนำเสนอนโยบายการผลิตสินค้าปราศจากขยะ การไม่นำกลับมาใช้ใหม่ อันหมายถึงความถึงการสูญเสียกลับคืนสู่ธรรมชาติเพื่อใช้เป็นกลยุทธ์แห่งวิถีปกติในสถานการณ์อันไกล และการกระตุ้นมนุษย์พองใจกับกระแสนิยมบนสังคมโลกได้บริโภคผลิตภัณฑ์แห่งธรรมชาติเพื่อสิ่งแวดล้อมอย่างแท้จริง สำคัญที่สุดคือ การใช้ชีวิตอาศัยอยู่ร่วมกับโรคระบาดและยุคแห่งการดำเนินวิถีชีวิตปกติหรือกิจวัตรปกติจนคุ้นชิน บทเรียนจากโรคระบาดที่ร้ายแรงครั้งนี้เปรียบเสมือนปรัชญาการหันกลับมาเคารพตนเอง เคารพผู้อื่น เคารพธรรมชาติ และเคารพวัฒนธรรมต้นฉบับ เพื่อการดำรงไว้ในวิถีสันติแห่งระบบนิเวศวิทยา เพื่อการดำรงชีวิตที่ปลอดภัยจากโรคระบาดที่สามารถอุบัติขึ้นใหม่ในความแปรปรวนของภัยธรรมชาติ

ดังนั้น แหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ หมายถึง “แหล่งท่องเที่ยวที่มีการจัดการรูปแบบและกิจกรรมการท่องเที่ยวที่อาศัยฐานของทรัพยากรทางการท่องเที่ยว ทั้งวิถีวัฒนธรรมและธรรมชาติที่เป็นเอกลักษณ์และโดดเด่นของชุมชน หรือพื้นที่ในการพัฒนาเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยว หรือการให้บริการทางการท่องเที่ยวที่เน้นการสร้างคุณค่าทางการท่องเที่ยวอันจะได้รับจากประสบการณ์ของนักท่องเที่ยว” (กรมการท่องเที่ยว, 2560, หน้า 14) ซึ่งการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ประกอบด้วยพื้นฐานสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ การต่อยอดจากทุนทางวัฒนธรรมดั้งเดิม หมายถึง การต่อยอดจากทุนทางวัฒนธรรมที่มีอยู่เดิม ซึ่งประกอบด้วยทุนทางสังคม วัฒนธรรม และวิเคราะห้ปัจจัยอื่น ๆ ที่มีผลกระทบต่อการท่องเที่ยว, ประการที่สอง คือ การมีส่วนร่วมและประสบการณ์จริง ซึ่งการมีส่วนร่วมและประสบการณ์จริงมักอาศัยจากการเรียนรู้ด้านต่าง ๆ เช่น ศิลปะ ผลงานออกแบบผลิตภัณฑ์ และการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อาศัยในชุมชน ส่วนประการสุดท้าย มีความสำคัญมากเนื่องด้วยการสร้างความแตกต่างในการท่องเที่ยว จำเป็นต้องข้ความคิดสร้างสรรค์ เพื่อให้ นักท่องเที่ยวสัมผัสกับประสบการณ์ใหม่ ๆ ที่เกิดจากการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยว.

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการจังหวัดแม่ฮ่องสอน. (2564). รายงานประจำปีจังหวัดแม่ฮ่องสอน พ.ศ.2564. Retrieved from: <http://board.maehongson.go.th/download/file.php?id=3911&sid=e905873536f7278166963033faa5f638>
- รัศมี ชูทรงเดช และคณะ. (2555) รายงานฉบับสมบูรณ์. โครงการสืบค้นและจัดการมรดกวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนในอำเภอปาย-ปางมะผ้า-แม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน ระยะที่ 3. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.(สกว).
- รัศมี ชูทรงเดช และคณะ. (2562). รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์. โครงการสังเคราะห์เอกสารงานวิจัยของ สกว. ในจังหวัดแม่ฮ่องสอนในกรอบการพัฒนาที่ยั่งยืน. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) หน่วยวิจัยเชิงยุทธศาสตร์.
- รัศมี ชูทรงเดช, นุชนางค์ ชุมดี, วอภัยญา ณ หนองคาย, ปวีณา เพ็ชรล้วน, และ เสาวลักษณ์ เขียนนอก. (2562). รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการสังเคราะห์งานวิจัยของ สกว. ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ในกรอบการพัฒนาที่ยั่งยืน. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) หน่วยวิจัยเชิงยุทธศาสตร์.
- รัศมี ชูทรงเดช. (2549). “เอกสารคำสอนวิชาโบราณคดีสมัยก่อนประวัติศาสตร์ในประเทศไทย.” ภาควิชาโบราณคดี คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- รัศมี ชูทรงเดช. (2552) โครงการสืบค้นและจัดการมรดกทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ในอำเภอปาย-ปางมะผ้า-ขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน (เล่ม 2 : ด้านโบราณคดี). นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- รัศมี ชูทรงเดช. (2559). วัฒนธรรมโลงไม้ไทยในบริบทอาเซียน. กรุงเทพฯ : ภาควิชาโบราณคดี คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- รัศมี ชูทรงเดช. (2563). การปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ก่อนประวัติศาสตร์กับสิ่งแวดล้อมบนพื้นที่สูงในอำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
- สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน. 2549. ประวัติวัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน แม่ฮ่องสอน. Retrieved from: <https://www.m-culture.go.th/maehongson/main.php?filename=index#>
- สำนักงานสถิติจังหวัดแม่ฮ่องสอน. (2561). รายงานประจำปีสำนักงานสถิติจังหวัดแม่ฮ่องสอน พ.ศ.2561. แม่ฮ่องสอน: สำนักงานสถิติจังหวัดแม่ฮ่องสอน
- Prideaux, B., Timothy, D. J., & Chon, K. (2008). *Cultural and Heritage Tourism in Asia and the Pacific*. Routledge, New York, USA.
- Willett-Wei, M. (2016). 3 color coordination tips any beginner can master. *Business Insider*. Retrieved from: <https://www.businessinsider.com/color-coordination-tips-2016-4?amp>.